

RODERHAVERI SOM SLUTADE ПЬЬ OCH ИЕВ

Det är allt för enkelt att överskatta sin egen förmåga och underskatta vad som kan gå åt pipan. Havspaddlaren MÅNS LANGERT delar med sig av sina erfarenheter från en tur som fick honom att tänka på marginaler.

Eller, slutade upp och ner förresten, det gjorde det ju inte, för jag kom upp igen och kunde paddla vidare. Men det hela väckte frågor. Var går gränsen för vid vilken vindstyrka man bör avstå att paddla? Tja, sisådär en 10-12 sekundmeter skulle jag säga just idag. Men så är det ju inte förstås, utan det handlar om en massa omständigheter runt-omkring. Öppet vatten eller inomskärs? Erfarenhetsnivå på paddlaren och eventuellt sällskap? Säkerhetsutrustning som är med? Hur är dagsformen och vädret för övrigt? Har man en tid att passa så kan man dessutom känna press att paddla fast man kanske inte borde.

Själv har jag paddlat till och från sen min första tur för 20 år sen, då vi hyrde kajaker på Ingmarsö, men tycker nog att jag har ganska stor erfarenhet trots allt, och det har blivit betydligt mer de sista 10 åren sen jag skaffade en egen kajak. Sen i vintras paddlar jag även vintertid med allt vad det innebär av extra säkerhetstänk och utrustning. Erfarenheten till trots så inträffade en händelse under en paddling i månadsskiftet augusti-september, som fick mig att reflektera en del över mitt eget omdöme och vilka marginaler jag har på mina turer. Jag kom på mig själv med att ha tagit lite för lätt på säkerheten och haft lite av en "easy-going"-attityd till riskbedömning. Kanske även haft en övertro till min egen kompetens och min egen erfarenhet. "Nämen det är lugnt, det är ingen fara, jag har erfarenhet och bra prylar, vi kör..". Jag har alltså tänkt säkerhet och riskbedömning, men bara ytligt och har inte gått till botten med tankarna kring det hela.

Detta är berättelsen om den kajaktur som fick mig att reflektera över detta och om vad som hände, vad vi gjorde och vad vi borde gjort annorlunda.

Jag och min paddelkompis Jonas, som har ungefär samma erfarenhet från paddling och andra friluftaktiviteter, skulle paddla från Ornö till Huvudskär och Norsten om vädret tillät. Annars tänkte vi göra en lite kortare tur runt öarna närmare Fjärdlång och vi hade helgen på oss.

Vi startade vid Kyrkviken på Ornö på fredag eftermiddag och det var rätt måttliga vindar så vi körde ett par timmar och tog oss ut till Borgen där vi stannade för natten. På lördagens morgon var det fortfarande ganska

måttliga vindar, kanske 5-7 m/s från sydost, men däremot ganska höga vågor av tidigare blåst. Vi paddlade ut till Huvudskär där vi åt lunch och tog oss sen vidare till Myggskären åt nordnordost. Vi stannade där för det var helt enkelt för fint för att paddla vidare, så det blev inte mycket paddling den dagen. Under eftermiddagen kom det ett par paddlande som även de gick iland för natten.

Väderleksprognosen inför söndagen sa 5-7 m/s, till en början sydost men vridande mot sydväst. Eftersom vi stannade redan vid Myggskären så bestämde vi att inte gå upp mot Norsten eftersom det skulle bli för lång sträcka att ta oss tillbaka till Ornö, utan att vi skulle ta en kortare väg. Till saken hör också att hela området här är ganska exponerat och det är rätt glest mellan skären.

MER VIND ÄN PLANERAT

På morgonen när vi vaknade i Skärgårdsstiftelsens fina bod, så hörde vi att det blåste rejält och att det hade mulnat på en del. Det kom ett kraftigt regn och på väderleksrapporten rapporterade man nu att det istället skulle blåsa 7-11 m/s. Inte riktigt samma sak längre alltså. Efter att ha jagat utrustning som blåst ur händerna på oss började vi planera för färden tillbaka, och kom fram till att vinden var så stark att så kort väg, i så mycket skydd av öar som möjligt var nödvändigt. Att inte paddla alls

Om isättsplatsen ser ut så här, vad gör du då?

DESTINATION

Besvärlig sjösättning.

diskuterade vi aldrig även om tanken kanske slog oss, var för sig. Vi hade ju en tid till en färja att passa och skulle vi missa den så skulle vi inte komma hem förrän på måndagen.

Vi gav oss iväg vid tiotiden med sikte västerut in mot Klovsjär, en rätt öppen sträcka på ett par kilometer, med vinden snett framifrån. Vi meddelade vår rutt till det andra paddlarparet och på Klovsjär skulle vi kunna ta en paus om det behövdes. Trodde vi. Det gick långsamt och

var jobbigt, men kändes ändå som rolig "actionpaddling" med vågsprut i ansiktet och bergochdalbana-paddling. Efter någon kilometer gick mitt roder sönder, jag kände hur ena pedalen bara försvann. Om paddlingen var jobbig och gick långsamt innan så var det betydligt värre nu. Plus att det inte var fråga om någon rolig actionpaddling längre, utan det gällde bara att bita ihop för att kunna ta sig fram till Klovsjär över huvud taget. Jag ropade till Jonas att "Mitt roder har gått sönder!", men i vinden så hörde han det som att jag menade att det var nåt med hans roder, och eftersom han tyckte att det funkade bra så fortsatte han. Jag kämpade med att paddla på ena sidan enbart eftersom min kajak utan roder visade sig vara mycket svårstyrd i den hårda vinden. Den lovade obönhörligt upp mot vinden. Jag brukar öva på att köra utan roder emellanåt för att lära mig behärska tekniken att kanta kajaken för att svänga, men i de vågorna som var, var det inte tal om att kanta.

HÄR VAR DET KNEPIGT ATT TA SIG ILAND

När jag till slut kom fram till Klovsjär så var jag rejält trött, men fick kontakt med Jonas igen och vi började leta efter en landstigningsplats, och här kom vi på nytt ifrån varandra. I brist på kommunikation paddlade vi åt samma håll runt ön fast vi trodde att vi skulle mötas efter halva. När vi inte gjorde det så befarade vi bägge det värsta. Vi busvisslade och ropade men det var till ingen nytta. Till slut hittade vi varandra, men dessvärre inte någon plats att gå iland. Det var branta klippor med vågor som slogs till vitt skum nästan överallt. På sjökortet ser man ju inte topografin. Att ön såg ut så här kom som en överraskning. Till sist hittade vi en liten smal vik, kanske en dryg kajaklängd lång där vi till slut lyckades ta oss iland, men inte utan att bada och repa kajakerna ganska rejält.

När vi lagat mitt roder, det var en vajer som släppt sitt fäste vilket gick att fixa ganska enkelt, och ätit lunch så kom vi fram till den oundvikliga frågan: Hur fasen ska vi komma i kajakerna igen? Vi började med att Jonas provade samma ställe som vi kommit iland på, men de stora vågorna, och suget ut efter dem, gjorde att sittbrunnen vattenfylldes innan han hann sätta sig i den och ännu mindre få på kapellet. Vi tömde kajaken och provade igen, men det gick inte. Efter tre, fyra försök fick vi ge upp, och Jonas kajak hade snabbt åldrats av att ha slagit in i klipporna gång på gång. Vi orkade helt enkelt inte hålla den still.

Jaha, vad gör vi nu då? sa vi något uppgivet till varandra när vi gett upp efter nån halvtimme. Vi var tvungna att hitta en annan iläggningsplats, den saken var ju klar.

ANNONS

”Efter 3-4 försök fick vi ge upp, och Jonas kajak hade snabbt åldrats av att ha slagit in i klipporna gång på gång.”

Artikelförfattaren
i lugnare vatten.

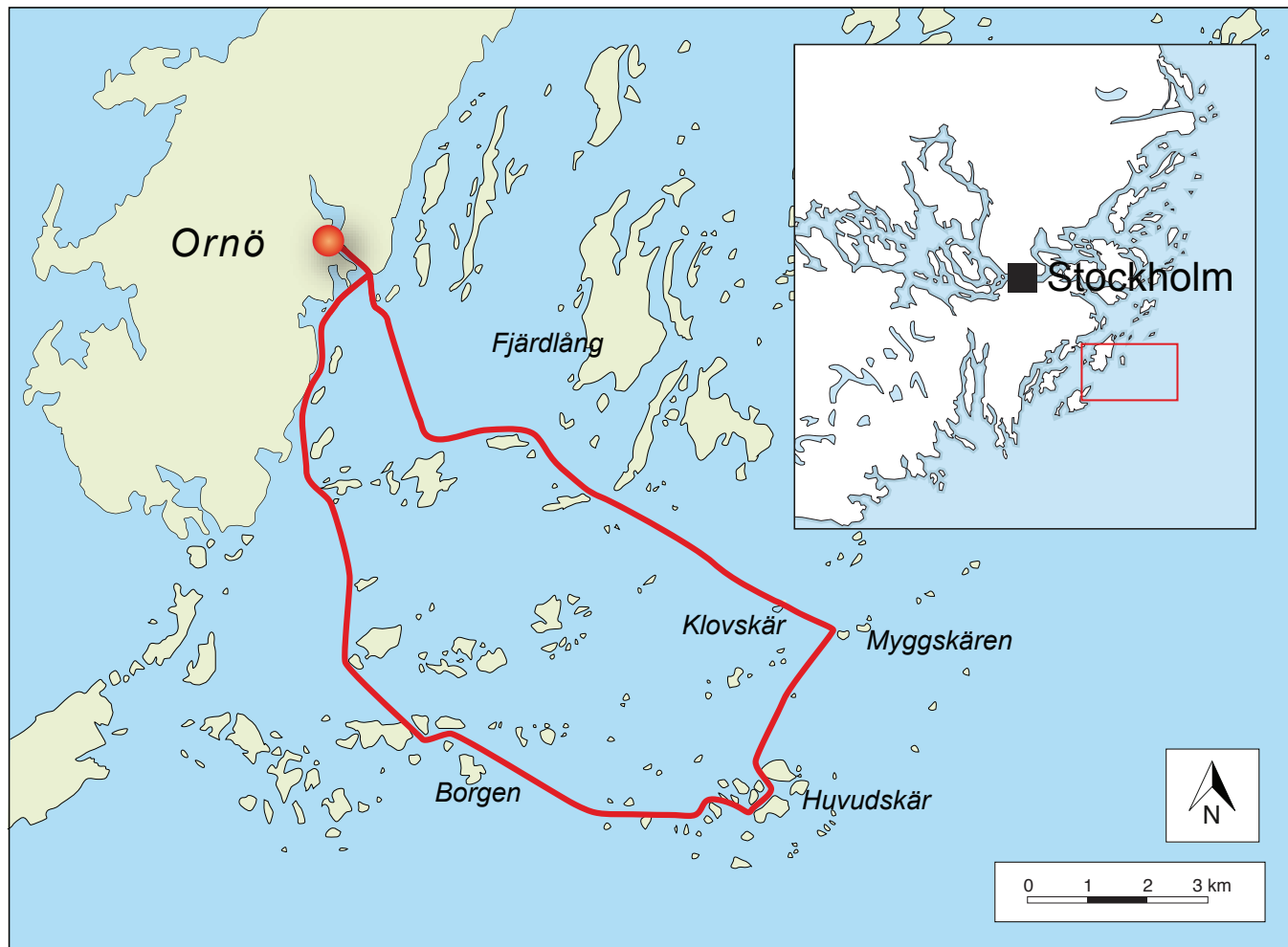
...OCH ÄNNU KNEPIGARE ATT SJÖSÄTTA

På kajakbärvstånd fanns en bit klippa där vågorna inte var fullt så stora, men det var å andra sidan rätt djupt där. Det gick inte att gå i kajaken från land utan att först hoppa ner i vattnet, och för Jonas med sina 185 cm skulle det kanske funka, men för mig skulle vattnet förmodligen gå upp till bröstkorgen, så jag kände inte att det var något jag skulle klara av. Bredvid denna klippa fanns en flackare slät klippa som blev rätt hal närmare vattnet. Min tanke var att jag kunde sätta mig i kajaken på land, utom halkavstånd, och sen putta mig närmare det hala tills jag gled ner av mig själv och vidare ner i vattnet. Kunde det funka tro? Risken med det var förstås att när halva kajaken är i vattnet och andra halvan på klippan, så blir det en väldigt stor vältrisk eftersom akterstäv ju är V-formad och inte går att balansera på hursomhelst.

Vi grunnade både länge och väl om hur vi skulle gå till väga. Vred och vände på det hela eftersom inget av alternativen var särskilt lockande. Till sist kom vi fram till att så får det bli; jag hjälper Jonas som börjar, och han hoppar i vattnet vid den brantare klippan, tar sig upp i sin kajak och när han är beredd så kör jag "forsränningsmodellen".

Det funkar okej för Jonas som kommer i sin kajak, visserligen med en del vatten i sittbrun-

DESTINATION

nen men inte mer än att han kunde vänta med att pumpa ur det. Jag drar fram min kajak så långt det går men utom glidhåll för det hala på klipporna och sätter mig i den. Sätter på mig kapellet. Läger paddeln framför mig. Samlar mig och funderar än en gång på om detta verkligen är den rätta modellen. Väntar in lite lugnare vågor. Därefter puttar jag mig fram till det halkiga, fattar paddeln med händerna och glider ned mot vattnet.

- Fasen, det här funkar ju! tänker jag först, men ganska snart känner jag att jag börjar luta betänkligt och mycket riktigt så går jag runt innan hela kajaken är i vattnet. Min nästa tanke, när jag då låg där med botten pekandes rätt upp i himlen, var - Det här känner jag igen! Jag har varit i en sån här position förr! Och sen gjorde jag som alla de hundratals gångerna jag övat roll de senaste åren; rollade upp med en vad jag antar ganska uppspelt men nöjd uppsyn. Yihaa!!! Nu djäklar paddlar vi hem! Blöta men rejält fyllda med adrenalin fortsatte vi vår tur mot Kyrkviken. De två timmar vi hade i marginal var bokstavligt talat som bortblåsta och vi paddlade sträckan tillbaka, bäge två begrundande vad som hände, vad vi gjorde och vad vi kunde gjort annorlunda. En minnesbeta. Vi kom fram till färjan 11 minuter innan den skulle gå och jag ringde hem till min fru och låtsades som ingenting. >><<

Lärdomar från händelsen:

>> Vi borde inte paddlat alls på söndagen utan stannat på Myggskären tills det mojnät. Det hade bara kostat någon arbetsdag. Det blåste alldeles för mycket för att paddla i öppet vatten. En kamraträddning hade varit i det närmaste omöjlig att genomföra i de stora vågorna och blåsten, framförallt efter väldigt tröttande paddling.

>> Om man nu väljer att paddla trots allt, borde vi föreslagit för det andra paddlarparet att slå följe med dem. Fyra paddlare är säkrare än två. Hur det gick för dem vet jag fortfarande inte. Om vi nu inte kunde slå följe av någon anledning så borde vi åtminstone bytt färdrutter och telefonnummer och hållit bättre koll på varandra. Kanske valt en rutt som erbjöd uppsamlade öar om vi skulle hamna i vattnet.

>> Kommunikationen mellan mig och Jonas var alltför dålig, både innan och under paddlingen på söndagen. Vi borde snackat om möjligheten att stanna kvar istället för att machopaddla. Under själva paddlingen borde vi hållit närmare avstånd för att kunna kommunicera. Inte nog med att vi kom ifrån varandra på vägen till Klovsjär, vi kom även ifrån varandra när vi väl var där.

>> Ha en "plan B" redo, och se det inte som ett nederlag att utnyttja den.

>> Till detta kommer att man gärna kan komplettera sjökort med landkarta som visar topografi. Kartor har fördelar som sjökort inte har, och vice versa. Utökad säkerhetsutrustning (nödproviant/godis, VHF, nödsignal...) lättillgängligt i flytväst eller på däck är också något man kan tänka på.

>> Hade inte rodet gått sönder så hade vi förmodligen bara haft en tuff paddling och kommit i bättre tid till färjan, men inte en tanke på att vår säkerhetsmarginal var bedrävlig. En erfarenhet jag inte vill vara utan, men helst fått gratis.